

## ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ОГОЛОШЕННЯ ОСОБИ В МІЖНАРОДНИЙ РОЗШУК

### PROBLEMS OF IMPROVEMENT OF LEGAL REGULATION OF THE PROCEDURE OF ADVERTISING A PERSON TO THE INTERNATIONAL SEARCH

Давиденко С.В., к.ю.н., доцент кафедри  
кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності  
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Верхогляд-Герасименко О.В., к.ю.н., асистент кафедри  
кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності  
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджено окремі проблеми правового регулювання процедури оголошення підозрюваного в міжнародний розшук у межах здійснення спеціального досудового розслідування та судового провадження в контексті гармонізації вітчизняного кримінального процесуального законодавства з міжнародними стандартами у сфері захисту прав і свобод людини, що свідчить про актуальність цього наукового дослідження.

У представлений роботі здійснено ґрунтовний аналіз положень вказаного правового інституту, присвячених умовам і підставам для початку процедури оголошення особи в міжнародний розшук за лінією Інтерполу, а також вимогам, які пред'являються до порядку видання повідомлень із «червоним кутом» Генеральним секретаріатом Інтерполу. Вивчення нормативних конструкцій, що застосовуються законодавцем стосовно цієї тематики, дає змогу зробити висновок про те, що нині оголошення підозрюваного, обвинуваченого в міжнародний розшук належить до виключної компетенції Інтерполу.

Логічною частиною цієї роботи є характеристика особливого порядку обрання (застосування) запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого. Проаналізовані різні види судових рішень, що, як правило, ухвалюються за результатами розгляду клопотань слідчого, прокурора про обрання (застосування) цього запобіжного заходу.

У процесі наукового дослідження звернуто увагу на специфіку оголошення особи в міжнародний розшук шляхом видання повідомлень із «синім кутом», зокрема, на його мету, обов'язкові умови та наявність необхідних відомостей для цього. Наведено аргументацію щодо необхідності забезпечення реалізації засади розумних строків у такій категорії кримінальних проваджень.

Сформульовані у статті пропозиції спрямовані на вдосконалення окреслених положень чинного кримінального процесуального законодавства України в частині правового регулювання процедури оголошення особи в міжнародний розшук. Надані обґрунтовані рекомендації щодо застосування окремих нормативних приписів національного законодавства, які свідчать про практичне значення результатів проведеного дослідження.

**Ключові слова:** спеціальне досудове розслідування, оголошення у міжнародний розшук, тримання під вартою, міжнародне співробітництво.

The article investigates some problems of legal regulation of the procedure for the announcement of a suspect on the international wanted list within the framework of the special pre-trial investigation and judicial proceedings in the context of harmonization of domestic criminal procedural legislation with international standards in the field of protection of human rights and freedoms, which proves the relevance of this scientific research.

The presented work provides a thorough analysis of the provisions of the above mentioned legal institute on the conditions and grounds for initiating the procedure for the person to be sought on the Interpol international wanted list, as well as the requirements to be issued to the red corner of the Interpol Secretariat General. The study of the regulatory frameworks used by the legislator on this subject allows us to conclude that today the announcement of a suspect accused of an international search is within the exclusive competence of Interpol.

The logical part of this work is the characterization of a special order for the selection (application) of a preventive measure in the form of detention in the absence of the suspect, the accused. Different types of court decisions are analyzed, which are usually made on the basis of consideration of the petition of the investigator, the prosecutor on the election (application) of this preventive measure.

In the course of the scientific research the attention was paid to the specifics of the person wanted on the international wanted list by issuing messages with a "blue corner", in particular, on its purpose, obligatory conditions and availability of necessary information for this purpose. An argument is made as to the need to ensure the implementation of a reasonable time basis in such a category of criminal proceedings. The proposals formulated in the article are aimed at improving the outlined provisions of the current criminal procedural legislation of Ukraine in the part of the legal regulation of the procedure for announcing a person on the international wanted list. Substantial recommendations are given on the application of separate normative prescriptions of national legislation, which testify to the practical significance of the results of the conducted research.

**Key words:** special pre-trial investigation, international search, detention, international cooperation.

Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених ч. 2 ст. 297-1 КПК, стосовно підозрюваного, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. Вказаний правовий інститут нині створив реальні можливості для притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили ці злочини, але переховуються за межами України, перебуваючи, зокрема, на території інших держав. Особливості здійснення цієї категорії кримінальних проваджень зумовлюють специфіку процедури оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, порядку обрання до нього запобіжного заходу у

вигляді тримання під вартою та ін., що пов'язано з ризиками безпідставного обмеження фундаментальних прав і свобод особи. Втім, процесуальна діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду має бути спрямована на ефективне виконання завдань кримінального судочинства, одним з яких є вимога про те, щоб до кожного його учасника була застосована належна правова процедура (за умови дотримання норм міжнародного права).

З огляду на те, що інститут спеціального досудового розслідування та судового провадження є одним із засобів забезпечення підвищення ефективності кримінальної юстиції, реалізації принципу невідворотності покарання для осіб і належного захисту публічних інтересів, а також беззаперечно свідчить про подальшу інтеграцію України

до системи міжнародних стандартів гарантування прав і свобод людини, проблематиці застосування його основних положень присвячені роботи таких відомих вчених, як В.І. Галаган, О.В. Геселев, О.М. Дроздов, Л.Д. Удалова, С.Л. Шаренко, О.Г. Шило, та інших правознавців. Разом із тим особливої актуальності набувають проблемні питання вдосконалення правового регулювання процедури оголошення особи в міжнародний розшук із метою забезпечення співробітництва органів правопорядку, інших органів державної влади України з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями у сфері боротьби зі злочинністю транснаціонального характеру, що і є метою цієї статті.

Порядок використання правоохоронними органами України системи міжнародного розшуку за лінією Інтерполу регламентовано: Правилами Інтерполу по обробці даних (далі – Правила Інтерполу); Інструкцією про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затвердженою спільним наказом МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України та Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 р. № 3/1/2/5/2/2 (далі – Інструкція № 3/1/2/5/2/2); Інструкцією з організації розшуку обвинувачених, підсудних осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невідомих трупів, затвердженою наказом МВС України від 5 січня 2005 р. № 3дск (далі – Інструкція № 3дск); Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженою наказом МВС України від 7 липня 2017 р. № 575 (далі – Інструкція № 575) тощо.

Так, згідно з положеннями п. 1.4 Інструкції № 3дск міжнародний розшук – це комплекс розшукових, інформаційно-довідкових та інших заходів, що здійснюються Національним центральним бюро Інтерполу (далі – НЦБІ) на території держав-учасниць Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу відповідно до норм міжнародного права, з метою отримання інформації про місцезнаходження безвісно зниклих осіб, установа особи невідомих трупів, виявлення, арешту та видачі (екстрадиції) осіб, які переховуються від слідства, суду та виконання вироку [1]. У зв'язку з цим надзвичайно актуальною є проблема оголошення підозрюваного в міжнародний розшук із метою затримання, обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або обмеження його пересування, тобто «за червоною карткою».

Правовою підставою для початку процедури міжнародного розшуку громадян України є запит правоохоронного органу, надісланий до НЦБ, в якому має бути викладена повна та об'єктивна інформація про події, факти щодо розшукуваних осіб, перелік видів якої міститься у п. 4.4 Інструкції № 3/1/2/5/2/2 [2]. НЦБ вивчає одержані матеріали, за потреби запитує в ініціатора додаткові відомості і, згідно з прийнятими Інтерполом правилами, надсилає запит про видання повідомлення до Генерального секретаріату Інтерполу або в НЦБІ відповідної країни (п. 4.6 цієї Інструкції, ст. 75 Правил Інтерполу).

За п. а ч. 1 ст. 78 Правил Інтерполу, повідомлення видаються Генеральним секретаріатом і про це інформується НЦБ в день публікації/видання. Отже, в разі прийняття рішення про оголошення особи в міжнародний розшук Генеральний секретаріат видає/публікує спеціальний документ – циркулярне повідомлення (Diffusion) відповідної форми, що означає оголошення Інтерполом особи в міжнародний розшук, а його направлення до НЦБ країни-учасниць – початок останнього. При цьому вказана інфор-

мація вноситься до розшукових обліків Генерального секретаріату Інтерполу категорії «Червона картка», що і вважається фактичним початком цього виду розшуку.

Відповідно до ст. 82 Правил Інтерполу повідомлення з «червоним кутом» публікуються за запитом НЦБ або міжнародної організації, що має право здійснювати розслідування та судове переслідування у кримінальних справах, із метою встановлення місцезнаходження розшукуваної особи, її затримання, арешту або обмеження пересування для екстрадиції, видачі або подібної законної дії. Генеральний секретаріат проводить правову експертизу всіх повідомлень із «червоним кутом» перед їх виданням від того, щоб гарантувати їх відповідність Статуту і Правилам Інтерполу, зокрема ст.ст. 2 та 3 Статуту Інтерполу (ст. 86 цих Правил). Разом із тим, ст. 83 вказаних Правил передбачено такі спеціальні умови публікації повідомлень із «червоним кутом»: а) повідомлення з «червоним кутом» можуть бути опубліковані тільки за умови дотримання всіх наведених нижче умов: і) вчинене діяння належить до тяжких загальнокримінальних злочинів. Однак повідомлення з «червоним кутом» не публікуються щодо таких категорій діянь: діяння, які в різних країнах піднімають спірні питання, що належать до поведінкових і культурних норм; діяння, пов'язані з сімейними/приватними справами; діяння, що випливають із порушення законів, правил адміністративного характеру або приватних спорів, якщо тільки злочинна діяльність не пов'язана зі вчиненням тяжкого злочину або пов'язана з організованою злочинністю. Генеральний секретаріат зберігає, оновлює і надає НЦБ і міжнародним організаціям вичерпний перелік злочинів, що підпадають під цю категорію; ii) покарання: якщо особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності за злочин, максимальне покарання за який передбачає позбавлення волі принаймні на два роки або більш суворе покарання; якщо особа розшукується для виконання вироку, за яким їй призначено принаймні шість місяців ув'язнення та/або до закінчення строку дії вироку залишилося принаймні шість місяців; iii) запит має значення для міжнародного поліцейського співробітництва; б) Генеральний секретаріат може вирішити опублікувати повідомлення з «червоним кутом» за відсутності зазначених в пункті (і) та/або (ii) критеріїв, якщо після узгодження із запитуючим НЦБ або міжнародною організацією Генеральний секретаріат вважає, що видання такого повідомлення з «червоним кутом» матиме особливе значення для міжнародного поліцейського співробітництва; с) кілька діянь: якщо в запиті зазначено кілька діянь, повідомлення з «червоним кутом» може бути опубліковано щодо всіх злочинів, якщо відповідно до Правил Інтерполу принаймні одне діяння відповідає вищезазначеним критеріям.

Крім того, варто зауважити, що необхідною інформацією для публікації повідомлення з «червоним кутом» є:

а) установчі дані, адже такий вид повідомлення може бути опубліковано тільки за наявності достатніх відомостей для ідентифікації особи. Під достатніми відомостями розуміють принаймні одну з двох комбінацій відомостей: і) прізвище, ім'я, стать, дата народження (рік народження) і одну з таких ознак: опис зовнішності; ДНК-профіль; відбитки пальців; дані документів, що посвідчують особу (наприклад, паспорт, національна ідентифікаційна карта); ii) фотографія високої якості з додатковою інформацією (наприклад, прізвище, імена батьків, детальний опис зовнішності, ДНК-профіль, відбитки пальців і т. д.);

б) процесуальна інформація, оскільки повідомлення з «червоним кутом» можуть бути опубліковані тільки за наявності достатньої процесуальної інформації. Така інформація включає: і) фабулу справи, яка містить короткий і ясний опис злочинного діяння розшукуваної особи, в тому числі час і місце його вчинення; ii) обвінчання; iii) норму закону (коли це можливо й передбачено наці-

ональним законодавством або правилами міжнародної організації, запитуюче НЦБ або міжнародна організація направляють текст відповідних норм кримінального закону); iv) максимально можливе покарання, призначене судом покарання або покарання, що залишилося невиконаним за вироком суду; v) посилення на чинний ордер на арешт або подібне судове рішення (коли це можливо й передбачено національним законодавством або правилами міжнародної організації, запитуюче НЦБ або міжнародна організація направляють копію ордеру на арешт чи іншого подібного судового рішення).

З огляду на вищевикладене, слід зазначити, що видами судових рішень, надання яких вимагає підп. «в» п. б) ч. 2 ст. 83 Правил Інтерполу, є ухвала слідчого судді або суду про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (зокрема, ст.ст. 183, 196 КПК) або ухвала про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (ст.ст. 187–191 КПК). Проте на 99-тій сесії, що відбулася 27 лютого – 3 березня 2018 р., Комісією з контролю файлів Інтерполу ухвалено рішення про те, що судові рішення у формі ухвал про дозвіл на затримання підозрюваного з метою приводу не є ордерами на арешт у розумінні ст. 83.2 (б,в) цих Правил.

Водночас слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, лише якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених ст. 177 КПК, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений *оголошений у міжнародний розшук* (курсив мій. – С.Д.). У такому разі після затримання особи і не пізніше 48 годин із часу її доставки до місця здійснення провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу (ч. 6 ст. 193 КПК).

У досліджуваному контексті підкреслимо, що законодавець використовує такі нормативні конструкції й в інших статтях КПК, а саме: «ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора <...> підозрюваним, обвинуваченим та *оголошення його у міждержавний та/або міжнародний розшук*» (ч. 5 ст. 139 КПК); «спеціальне досудове розслідування здійснюється <...> стосовно підозрюваного, <...> який <...> *оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук*» (ч. 2 ст. 297-1 КПК); у клопотанні про здійснення спеціального досудового розслідування «зазначаються <...> відомості щодо *оголошення особи у міждержавний та/або міжнародний розшук*» (п. 4 ч. 2 ст. 297-2 КПК); «слідчий суддя відмовляє в задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не доведе, що підозрюваний <...> *оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук*» (ч. 1 ст. 297-4 КПК); «повторне звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування <...> в одному кримінальному провадженні не допускається, крім випадків наявності нових обставин, які підтверджують, що підозрюваний <...> *оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук*» (абз. 3 ч. 3 ст. 297-4 КПК); «судовий розгляд у кримінальному провадженні щодо злочинів, зазначених у частині другій статті 297-1 КПК, може здійснюватися за відсутності обвинуваченого (in absentia), <...> який <...> *оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук*» (ч. 3 ст. 323 КПК) та ін. З огляду на окреслені приписи КПК констатуємо, що, по-перше, не вбачається можливим зробити однозначний висновок, що оголошення особи в міжнародний розшук у кримінальному провадженні належить до компетенції слідчого та (або) про-

курора; по-друге, використання у законі слова «оголошений» вказує на те, що в цих ситуаціях факт оголошення особи в міжнародний розшук вже відбувся.

На підтвердження висловленої тези наведемо положення п. 8 розділу VIII Інструкції № 575, згідно з якими «в кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких підозрюваного оголошено в розшук, у разі наявності достатніх підстав вважати, що особа може переховуватися за межами України, слідчий відповідно до законодавства вирішує питання про оголошення особи в міжнародний розшук. Після оголошення підозрюваного в міжнародний розшук відповідно до ч. 6 ст. 193 КПК слідчий звертається до суду з клопотанням про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» [3].

Аналіз судової практики застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою свідчить про те, що слідчі судді по-різному вирішують по суті подане клопотання слідчого, прокурора про застосування вказаного запобіжного заходу в разі відсутності підозрюваного. Так, у деяких випадках слідчі судді відмовляють у задоволенні клопотання, мотивуючи своє рішення тим, що нині «будь-які відомості про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук у клопотанні відсутні» [4], отже, стороною обвинувачення не надано доказів стосовно цього юридичного факту.

В інших випадках слідчі судді залишають клопотання без розгляду, посилаючись на ст. 193 КПК, яка «не передбачає можливості розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу без участі підозрюваного, який не оголошений у міжнародний розшук, що не є перешкодою для звернення до суду з таким же клопотанням після затримання підозрюваного» [5]. В окремих ситуаціях слідчі судді відкладають розгляд клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою до прибуття підозрюваного до суду, зазначаючи, що «наявні всі необхідні передбачені законом підстави та умови для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою ОСОБА\_2, однак з урахуванням того, що він не прибув у судові засідання, переховується від органів досудового розслідування та суду, вирішення питання щодо обрання йому запобіжного заходу варто відкласти до його прибуття до суду, оскільки рішення про оголошення ОСОБА\_2 в міжнародний розшук органом досудового розслідування не приймалося. Для забезпечення прибуття підозрюваного ОСОБА\_2 в судові засідання клопотання слідчого про надання дозволу на затримання ОСОБА\_2 з метою його приводу до суду підлягає задоволенню» [6]. Також виявлено випадки закриття слідчим суддею провадження за клопотанням, «оскільки його вирішення по суті неможливе у зв'язку з недоставленням підозрюваного до суду» [7].

Зважаючи на викладене, зазначимо, що чинний КПК передбачає лише чотири види рішень, які можуть бути прийняті слідчим суддею, судом за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу: 1) про застосування запобіжного заходу (у цьому випадку – тримання під вартою), якщо прокурор доведе наявність всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК; 2) про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявності всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК; 3) про зобов'язання підозрюваного, обвинуваченого перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади, визначеного слідчим суддею, судом, якщо прокурор доведе обставини, передбачені п. 1 ч. 1 ст. 194 КПК, але не доведе обставини, передбачені п.п. 2, 3 ч. 1 ст. 194 КПК; 4) про застосування більш м'якого запобіжного заходу, ніж той, який зазначений у клопотанні, а також покладення на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків, передбачених ч. ч. 5 і 6 ст. 194 КПК, необхідність покладення яких встановлена з наведеного прокурором обґрунтування клопотання, якщо у процесі розгляду клопотання про



обрання запобіжного заходу прокурор доведе обставини, передбачені п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 194 КПК, але не доведе обставини, передбачені п. 3 ч. 1 ст. 194 КПК. У зв'язку з цим видається неправильною практика прийняття слідчими суддями/судом інших видів судових рішень, окрім наведених вище, за результатами розгляду клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Видається, що одним з оптимальних варіантів вирішення нагальної проблеми оголошення підозрюваного (обвинуваченого) в міжнародний розшук із метою затримання, обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або обмеження його у праві на пересування, тобто «за червоною картою», через неможливість отримання ухвали слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, може бути застосування процедури попереднього оголошення такої особи в міжнародний розшук за «синьою картою», що не вимагає долучення до запити про міжнародний розшук копії ордеру на арешт або подібного судового рішення [8, с. 54–97].

Так, відповідно до ст. 88 Правил Інтерполу, повідомлення з «синім кутком» публікуються з метою: а) отримання інформації про особу, яка становить інтерес для кримінального розслідування; б) встановлення місцезнаходження особи, яка становить інтерес для кримінального розслідування; с) ідентифікації особи, яка становить інтерес для кримінального розслідування.

При цьому повідомлення з «синім кутком» можуть бути опубліковані тільки у разі дотримання обов'язкових умов: а) фігурант повідомлення був засуджений, йому було пред'явлено обвинувачення в минулому або він є підозрюваним, свідком чи потерпілим; б) вимагається додаткова інформація про можливе злочинне минуле, місцезнаходження або ідентифікацію особи, а також інша інформація, що стосується кримінального розслідування; с) наданої інформації про кримінальну справу або особу достатньо, щоб вважати, що запитуване співробітництво буде ефективним.

Крім того, повідомлення з «синім кутком» може бути опубліковано, тільки якщо воно містить достатні ідентифікаційні дані. Під достатніми ідентифікаційними даними розуміють відомості: а) якщо особа встановлена: (i) прізвище, ім'я, стать, дату народження (рік), опис зовнішності, ДНК-профіль або відбитки пальців; (ii) фотографія належної якості, поряд, принаймні, з однією ідентифікаційною ознакою (наприклад, прізвисько, ім'я одного з батьків, відмінні ознаки, не відображені на фотографії); б) якщо особа не встановлена: (i) фотографія високої якості; (ii) відбитки пальців; (iii) ДНК-профіль.

В окреслених випадках після публікації повідомлення з «синім кутком» Генеральним секретаріатом Інтерполу чи НЦБІ відповідної країни у слідчого, прокурора з'являється змога звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який оголошений у міжнародний розшук, обґрунтовуючи його відповідним інформаційним повідомленням Інтерполу або НЦБІ певної країни.

У зв'язку з цим вважаємо за необхідне підкреслити, що аналіз сучасної правозастосовної практики свідчить про те, що вказаний вище порядок застосовується слідчими та прокурорами у значній кількості випадків. Так, задовольняючи клопотання начальника СВ Старокостянтинівського ВП ГУ НП в Хмельницькій області ОСОБА\_1 про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щодо ОСОБА\_3, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 289 КК України, слідчий суддя виклав таке мотивування прийнятого рішення: «У зв'язку з тим, що підозрюваний ОСОБА\_3 залишив своє постійне місце проживання та переходиться від органу досудового розслідування, 30 листопада 2016 р. його оголошено в державний розшук та в межах здійснення оперативно-розшукових заходів 20 лютого 2018 р. до обліків Генерального секретаріату Інтерполу внесено клопотання про оголошення його в міжнародний розшук. 26 лютого 2018 р. отримано відповідь, що стосовно згаданого клопотання до обліків Генерального секретаріату Інтерполу внесено клопотання про публікацію синього повідомлення щодо міжнародного розшуку ОСОБА\_3 з наданням відповідних матеріалів. <...> Враховуючи відсутність обставин, які можуть свідчити, що, перебуваючи на волі, ОСОБА\_3 не порушуватиме покладені на нього процесуальні обов'язки, не займатиметься злочинною діяльністю та не буде продовжувати переховуватися від органів слідства та суду, а також у зв'язку з тим, що останній оголошений у міжнародний розшук і з метою забезпечення його можливої екстрадиції, вважаю, що інший запобіжний захід, окрім взяття під варту, не забезпечить проведення процесуальних дій та рішень відповідно до вимог КПК України та міжнародних договорів» [9].

Іншим, більш кардинальним, варіантом, спрямованим на розв'язання проблем правозастосування у цій сфері, може бути законодавче закріплення повноваження слідчого, прокурора виносити, згідно зі ст. 281 КПК, постанову про оголошення підозрюваного у розшук, незалежно від його різновидів, яка стане достатнім підтвердженням як факту переховування від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності, так і оголошення його в міжнародний розшук, що, своєю чергою, забезпечить можливість здійснення спеціального досудового розслідування і судового провадження та дасть змогу уникнути безпідставного їх зупинення на підставі п. 2-1 ч. 1 ст. 280 КПК.

Системний аналіз наведених положень нормативних актів дає підстави стверджувати – оголошення особи в міжнародний розшук належить виключно до компетенції Інтерполу, а слідчий, прокурор не наділені такими повноваженнями, що не сприяє повною мірою забезпеченню реалізації засади розумних строків у процесі. Зважаючи на те, що вищевказані правові приписи безпосередньо стосуються прав і свобод людини, зазначене питання потребує врегулювання саме на рівні кримінального процесуального закону, адже його відсутність негативно позначається на діяльності уповноважених суб'єктів.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Інструкція з організації розшуку обвинувачених, підсудних осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невпізнаних трупів : затв. наказом МВС України від 5 січня 2005 р. № 3дкк / Законодавство України : норм.-прав. база України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0132-05>.
2. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів : затв. спільним наказом МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України та Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 р. № 3/1/2/5/2/2 / Законодавство України : норм.-прав. база України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97>.
3. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженою наказом МВС України від 7 липня 2017 р. № 575 / Законодавство України : норм.-прав. база України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.
4. Ухвала Ленінського районного суду м. Харкова від 04.04.2018 р., справа № 642/10338/15-к, провадження № 1-кк/642/617/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73204170>.

5. Ухвала Криничанського районного суду Дніпропетровської області від 12.04.2018 р., справа № 178/1379/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73373960>.

6. Ухвала Красилівського районного суду Хмельницької області від 20.04.2018 р., справа № 677/550/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73530920>.

7. Ухвала Червонозаводського районного суду м. Харкова від 02.04.2018 р., справа № 646/15514/15-к, провадження № 1-кп/646/49/2018. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73240761>.

8. Чеботков А.Ю. Европейские ордера на арест и на производство следственных действий : монография. Москва : Юрлитинформ, 2019. 160 с.

9. Ухвала Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 27.04.2018 р., справа № 683/3406/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73683826>.

УДК 343.14

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/63>

## ДОСТАТНІСТЬ ДОКАЗІВ У ХОДІ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

### THE SUFFICIENCY OF EVIDENCES DURING THE COMPLETION OF A PRE-TRIAL INVESTIGATION

Зінченко В.М., здобувач кафедри кримінального процесу  
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена розкриттю змісту та механізму встановлення достатності доказів у ході закінчення досудового розслідування.

Досліджено вплив достатності доказів на визначення форми закінчення досудового розслідування. Обґрунтовано, що наявність достатніх доказів вказує на можливість ухвалення слідчим, прокурором (з урахуванням їх компетенції) обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, а відсутність достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді та вичерпання можливості їх отримати – на можливість ухвалення постанови про закриття кримінального провадження.

Охарактеризовано значимість достатності доказів для ухвалення кожного з процесуальних рішень, які постановляються під час закінчення досудового розслідування: обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, постанови про закриття кримінального провадження. Вказано, що наявність достатніх доказів призводить до формування внутрішнього переконання слідчого, прокурора про необхідність ухвалення відповідного процесуального рішення.

Розкрито вплив достатності доказів на зміст процесуальних рішень, які ухвалюються у ході закінчення досудового розслідування. Вказано, що під час закінчення досудового розслідування достатність доказів забезпечує встановлення та відображення в обвинувальному акті, клопотанні про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанні про звільнення особи від кримінальної відповідальності всіх обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, а недостатність доказів, як протилежна їй за змістом категорія, це відображення у постанові про закриття кримінального провадження відсутності достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді та обґрунтування вичерпання можливості їх отримати.

**Ключові слова:** оцінка доказів, достатність доказів, обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, постанова про закриття кримінального провадження.

The article is devoted to the disclosure of the content and mechanism of establishing the sufficiency of evidences during the completion of a pre-trial investigation.

The effect of the sufficiency of the evidences on determining the form of the completion of a pre-trial investigation is investigated. It is substantiated that the availability of sufficient evidences indicates the possibility of the adoption by the investigator, the prosecutor (taking into account their competence), an indictment, a petition for the use of compulsory measures of medical or educational character, a petition for the release of a person from criminal liability, and the absence of sufficient evidences to prove the guilt of the person in court and the exhaustion of their ability to obtain it – to the possibility of adoption a decision about close of criminal proceedings.

The significance of the sufficiency of the evidences for adoption each of the procedural decisions rendered at the completion of a pre-trial investigation is characterized: an indictment, a petition for the use of compulsory measures of medical or educational character, a petition for the release of a person from criminal liability, a decision about close of criminal proceedings. It is stated that the availability of sufficient evidences leads to the formation of the internal conviction of the investigator, the prosecutor about the need to adopting of the appropriate procedural decision.

The effect of the sufficiency of the evidences on the content of procedural decisions rendered during completion of a pre-trial investigation is disclosed. It is stated that at the completion of the pre-trial investigation, the sufficiency of the evidences provides for the establishment and reflection in the indictment, the petition for the use of compulsory measures of medical or educational character, the petition for the release of a person from criminal liability of all circumstances subject to proving in the criminal offense, and the insufficiency of evidences as a category that is opposite to it, – the reflection in the decision about close of criminal proceedings of the absence of sufficient evidences to prove the guilt of the person in court and the exhaustion of their ability to obtain it.

**Key words:** assessment of evidences, sufficiency of evidences, indictment, petition for the use of compulsory measures of medical or educational character, petition for the release of a person from criminal liability, decision about close of criminal proceedings.

Закінчення досудового розслідування являє собою завершальний етап цієї стадії кримінального провадження, спрямований на складання відповідного підсумкового процесуального рішення та виконання процесуальних дій, встановлених нормами кримінального процесуального закону для відповідної форми закінчення досудового розслідування. Вичерпний перелік форм закінчення

досудового розслідування визначений ч. 2 ст. 283 КПК України, яка до їх числа відносить: 1) закриття кримінального провадження; 2) звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру [1]. Неодмінною умовою ухва-